

ЦАРИНСКИ ИНСТИТУТИ СРБИЈЕ - ПУТ ДО ЕВРОПСКОГ ЦАРИНСКОГ ПРАВА

SERBIAN INSTITUTES OF CUSTOMS - ACCESS TO EUROPE'S CUSTOMS
LAW

Александар Станковић¹

Висока пословна школа струковних студија Блаце, Србија

Владимир Младеновић²

Висока пословна школа струковних студија Блаце, Србија

Милош Дашић³

Висока пословна школа струковних студија Блаце, Србија

Сажетак: Улазак Србије у Европску унију већ једну деценију је циљ коме се тежи. На том путу треба савладати велики број проблема, при чему сваки има одговарајућу тежину и место. Не потцењујући улогу сваког од проблема не прави се грешка ако се водеће место да царинским институтима. Заправо, немогуће је правити било какве планове за улазак у Европску унију све док царински институти Србије не постану саставни део европског царинског права. Циљ рада је да се кроз закључке укаже на меру у којој смо усвојили правна правила Европске уније из области царина, као и меру у којој се она код нас примењују. Наравно, да би се до ових закључака дошло неопходно је извршити упоредноправну анализу европских и наших правних прописа у области царине.

Кључне речи: Царински институти, Европска унија, царинско право, царински систем.

Abstract: Serbia's entry into the European Union over a decade the goal to strive for. On the way to overcome a number of problems, each with its proper weight and place. Not underestimating the role of each of the problems does not make an error if a leader to customs institutes. In fact, it is impossible to make any plans for entry into the European Union customs institutes until Serbia becomes an integral part of the European customs law. The aim of this paper is to highlight the findings on the extent to which we have adopted legal rules of the European Union in the field of customs, as well as the extent to which it is applied locally. Of course, in order to come to these conclusions is necessary to conduct comparative analysis and our European legislation in the field of customs.

Key words: Customs institutes, the European Union, customs law, customs system.

УВОД

Царински систем је одувек био један од најважнијих елемената доброг функционисања државе. У доба када Србија све

¹ a.stankovic@its.rs

² v.mladenovic@vpskp.edu.rs

³ dasicmil@yahoo.com

своје снаге и потенцијале користи да би постала чланица Европске уније не чуди чињеница да се са посебном пажњом приступа доношењу правних прописа из области царина. Усаглашавање наше царинске политике са политиком Европске уније је императив. Ово отуда што је опредељење и циљ Србије да што пре постане чланица Европске уније. У Уговору о оснивању на првом месту се налази слобода промета роба, при чему њену унутрашњу димензију чини царинска унија, а спољашњу заједничка царинска тарифа. Имајући у виду ову чињеницу није тешко закључити да је усклађеност наших правних прописа са прописима Европске уније у области царина неопходна. Стога је разумљива и оправдана идеја да се макар направи покушај упоредноправне анализе правних прописа Европске уније и оних донетих у Србији из области царине. Наравно, да је неопходно објаснити и описати појам права Европске уније или комунитарног права. Оваква анализа требало би да укаже и покаже докле се стигло са усаглашавањем у домену правне регулативе у овој важној области. Наравно, да је реч о критичкој анализи која ће указати и на недостатке и пропусте уколико их има. Велики је број различитих правних прописа усвојен, многе тек треба усвојити, треба их сагледати у целини, учинити напор и систематизовати их и дати њихову критичку основу. Колико су царински прописи важни говори и чињеница да је Европска унија успоставила неколико компјутерских система, на пример, CIS (*Customs Information System*) како би осигурала бољу примену царинских прописа.

Улазак у унију за сваку је земљу јединствен, као и предности и недостаци које она из тога може извући. Како би уопште стекле услове за прикључење Европској унији, транзицијске земље морају испунити различите критеријуме конвергенције. Проширење Европске уније носи са собом бројне изазове координирања политика и вођења заједничке монетарне политике (Ћирић-Димитријевић & Јеремић, 2012., стр. 51).

Припремајући услове за улазак у Европску унију Србија пре свега мора да усагласи свој правни систем са правним системом Европске уније. Како све области које треба регулисати нису једнаког значаја то је и динамика усаглашавања различита. Када је о области царина реч, с обзиром на важност, тј. неопходност усаглашавања донет је велики број прописа. Ово отуда што царине и царински систем Србије имају посебан значај у међународној размени роба. Без обзира на постојање обимне литературе која се бави проблемима правног система Европске уније, неопходно је имати увид у којој мери су прописи одређене државе, у овом случају Србије, у складу са датим системом. Циљ рад је да се на целовит

начин прикаже докле се стигло, шта још треба учинити, шта евентуално исправити да би царински систем Србије био ефикасан.

1. ЦАРИНСКИ СИСТЕМ

Царински систем представља сређену целину института и правних прописа (аутономних и међународних) који се примењују на одређеној територији. Основни институти из области царина су: царинска роба, царински надзор, царињење робе и др. Царински систем је као и правни систем везан за територију одређене државе. Царински систем се скоро увек везује за одређени царински суверенитет. Под појмом царинског суверенитета подразумева се право државе за одређеним уређењем царинске власти (Јеринић, 2008., стр. 22).

Уређење царинске власти врши се кроз правне норме које за циљ имају у овом случају, пре свега, заштиту домаће производње. Свака држава има право да регулише систем царинске заштите сопственог економског простора. Суштински царински систем одређен је материјалним и формалним изворима права дате државе. То је царински суверенитет, царинска власт државе која се реализује кроз одређене правне прописе који су израз воље владајуће коалиције, која жели баш такав систем царина, првенствено у циљу заштите домаће производње.

Царински систем је свакако део привредног система одређене државе и као такав успоставља правила која морају поштовати домаћа правна и физичка лица при обављању својих делатности са иностранством. Послови увоза и извоза роба и услуга су обавезно двострани послови, између домаћих и страних правних и физичких лица, тако да се прописи царинског система односе на поступак и понашање не само домаћих, већ и страних правних и физичких лица.

Царински систем, као саставни део привредног система земље, мора да буде у складу са правним решењима која постоје у другим подсистемима, као што су: спољнотрговински, девизни, порески, монетарни, систем цена и др. Сви ови подсистеми јако су зависни један од другог, боље речено, не могу функционисати одвојено, морају бити усклађени да би привреда државе била добра и ефикасна, а њено функционисање добро.

Правни основ царинског система Србије прилагођен је прописима Европске уније из ове области, што је логично када се зна да је опредељење Србије да постане члан Европске уније. Наравно да су правни прописи које доноси Србија из области царина у складу са правним правилима која примењује Светска трговинска организација

(WTO). Најважнији закони из ове области су Царински закон, Закон о царинској тарифи, Закон о слободним зонама, као и низ пратећих правних прописа у виду уредби, правилника, препорука, којима се примена основних закона чини могућом, бржом и ефикаснијом.

2. ОСНОВНИ ИНСТИТУТИ ЦАРИНСКОГ СИСТЕМА

Сваки царински систем чини низ царинских института од чијег функционисања зависи. Од успешности функционисања сваког института по на особ као и њихов повезаног, складног функционисања зависи успешност остваривања комплетног царинског система, што опет битно утиче на успешно функционисање привредног система. Царински системи су динамички системи који се брже но други мењају, а аутономни царински системи својим променама прате све новине на међународном плану, уколико желе да њихове државе брже и успешније напредују. Како је наш царински систем комбиновани царински систем, а наша земља жели што је могуће пре да постане члан Европске уније,⁴ то је логично да се основни институти нашег царинског система брже но обично мењају и прилагођавају међународним царинским решењима. То се чини најпре ратификовањем међународних конвенција из области царина. Наравно, да као земља која жели у Европску унију морамо прописе којима су регулисани основни царински институти ускладити са прописима Европске уније. Сви прописи којима је регулисано функционисање основних царинских института имало је и има један циљ, стварање заједничког тржишта. Ево најкраће како је до тога дошло: Белгија, Холандија, Италија, Француска, СР Немачка и Луксембург су 01.01.1958. године створиле унију, којој су се касније придружиле још неке државе. Наравно Унија је створена потписивањем уговора. Њихов циљ је био стварање заједничког тржишта, које је и основано 1995. године, укидањем царина међу државама чланицама. Касније, 2002. године уведена је заједничка валута, еуро. У међувремену, 1992. године, Европска унија је усвојила Царински закон којим су установљени и регулисани основни институти из области царина, који се примењују на подручју Уније. Логично је да су и остале државе, нарочито оне са подручја Европе, а поготово оне које желе да постану чланови Уније, своја решења основних царинских института у највећој могућој мери

⁴Европска унија је заправо облик царинске уније, што значи да је реч о облику уједињења два или више самосталних националних царинских подручја у подручју са јединственом царинском тарифом.

прилагођавале решењима из Царинског закона Уније. Основни институти царинског система су: царинска линија, царинско подручје, царинско погранични појас, царинска роба, царинска обавеза, царински обвезник, царињење робе, ослобађања од плаћања царине, привремени увоз и извоз робе, слободне зоне, царинске зоне и др. Царинским законом као основним законом који регулише област царина регулисани су сви ови институти.

Царинска линија или граница је линија која одваја царинска подручја две државе. У већини случајева царинска линија се поклапа са државном границом, мада има и изузетака.⁵

Царинско подручје подразумева територију на којој се примењују царински прописи одређене земље. Заправо царинско подручје представља територију одређене земље. Наравно има и изузетака, као што је на пример, случај Солуна.

Царинско подручје Србије обухвата територију, територијалне воде и ваздушни простор изнад Србије. Царинско подручје ограничено је царинском линијом која је истоветна са границом Србије (Члан 6 Царинског закона Србије).

Царински прелази су идентични са граничним прелазима. Они обухватају одређено подручје са одговарајућим објектима и опремом. Целокупан робни промет обавља се преко царинских прелаза који су отворени за међународни саобраћај. Промет на царинским прелазима контролишу царински органи. Царински прелаз може бити међународни и погранични, при чему Влада републике Србије утврђује царинске прелазе и врши њихову категоризацију (Члан 8 Царинског закона Србије).

Царински путеви су правци преко којих се царинска роба транспортује преко царинске линије. Царински путеви могу бити: железнички, друмски, морски, речни, језерски и ваздушни.

Сва роба која пролази преко граничних прелаза нема исти третман. Тако роба која подлеже граничним инспекцијским контролама (санитарним, ветеринарским и сл.), преноси се преко царинских прелаза који су одређени прописима који уређују вршење тих контрола (Члан 11 Царинског закона Србије).

Царинско-погранични појас је појас у коме се спроводе појачане мере царинског надзора, који на копну обухвата део царинског подручја ширине 15 километара од царинске линије Србије (Члан 7 Царинског закона Србије). Исто решење је прихваћено и када царинска линија прелази граничном реком.

⁵Солун је од 1925. до 1975. године био слободна царинска зона под царинским суверенитетом Југославије на основу споразума Краљевине Грчке и Краљевине СХС.

Царинско-погранични појас је од посебног значаја за правилно функционисање царинског система. У овом подручју због његове специфичности и важности спроводе се мере појачаног царинског надзора. Овим институтом се спречавају могуће злоупотребе везане за илегално уношење и изношење роба у наше царинско подручје, као и покушаји да се изиграју царински прописи којима се врши царињење робе.

Царинска роба је свакако један од најзначајнијих царинских института. Царинска роба је свака роба намењена задовољењу људских потреба која може бити предмет купопродаје у међународној размени. Роба постаје царинска роба тек моментом преласка царинске линије. Од овог правила наравно има и изузетака, најчешће када је реч о страним улагањима у нашу привреду. У тим ситуацијама може се десити да је роба продата иностраном купцу намењена за уградњу у неко заједничко постројење на нашој територији, па се сматра царинском робом иако није напустила нашу територију. Основно правило је да царинска роба то постаје преласком царинске линије. Поред већ поменутог изузетка има и других изузетака. На пример, превоз робе возом на релацији Јаша Томић-Међа, где су оба места на територији сада Србије, некада Југославије, али пруга због конфигурације терена прелази преко царинског подручја Румуније. Таква роба се сматрала царинском, али се на њу није плаћала царина. Наш царински систем познаје још један изузетак: бродови које домаћа предузећа набављају у иностранству некада почну да бивају коришћени и пре њиховог преласка царинске линије, тако да за њих обавеза плаћања царине настаје даном добијања привременог пловидбеног листа и пре њиховог преласка царинске линије.

Промет царинске робе преко царинске линије обавља се уз учешће људске воље. Да би царинска роба заиста била царинска роба неопходно је да царинску линију пређе уз учешће људске воље. С тим у вези, када рибе у реци пређу царинску линију, та риба се не сматра царинском робом, док се прелазак рибе у акваријумима или залеђене рибе сматра извозом царинске робе.

Нормама нашег царинског система предвиђено је које су то робе које се не сматрају царинском робом. Дакле, негативно је одређено шта није царинска роба: јавне исправе; писмоносне пошиљке које не садрже царинску робу; трговачка кореспонденција; пословне књиге и робна, правна и финансијска документација; чекови; менице; обвезнице; акције и ефективни страни новац који је платежно средство (Члан 4 став 4 Царинског закона Србије).

Царинска обавеза настаје у моменту преласка преко царинске линије, али се износ царина и других дажбина за робу која се увози утврђује на дан подношења царинске декларације. Роба која се увози подлеже плаћању царине сем ако законом није другачије одређено (Члан 18 Царинског закона Србије). Постоје изузеци тако да сваки царински систем, па и наш, одређују робе које не подлежу плаћању царине.

Царински обвезник је физичко или правно лице које има обавезу да плати царину којом је роба приликом увоза оптерећена. Царински обвезник има одређена права: право да увезену робу врати у иностранство и пре и после извршеног царинења; право да изврши преглед робе која се налази под царинским надзором пре царинења; право да царинарници поднесе приговор на њен налаз у погледу утврђених својстава робе (количини, квалитету, вредности и др.); право подношења приговора на утврђени прорачун царине и других дажбина; право да тражи повраћај незаконито обрачунате царине. Царински обвезник има и одређене обавезе: да поднесе царинску декларацију за робу или да за то овласти шпедитера; да у декларацији означи елементе робе која се царини; да поднесе одговарајуће пратеће исправе.

Царинску вредност робе утврђује одговарајући државни орган. Реч је о царинском органу који на основу декларисане вредности од стране пореског обвезника утврђује да ли је иста тачно утврђена. Вредност роба утврђивана је међународним конвенцијама. Бриселска конвенција је старијег датума, а полазила је од тога да се вредност робе при увозу утврђује на основу „нормалне цене“, цене која влада на отвореним међународним тржиштима. Заснивала се на паритету ЦИФ, односно „франко граница“, што значи да се вредност роба увећавала за износ трошкова који робу терете до места уласка робе у царинско подручје земље. Потом долази до промена, па се царинска вредност одређује на основу чланства у ГАТТ-у. Овом конвенцијом се предвиђа напуштање утврђивања царинске основице на основу „нормалне цене“ и уместо те основице прихвата се тзв. „транзакцијска цена“, односно уговорена, стварно плаћена цена.

3. ЦАРИНСКИ СИСТЕМ СРБИЈЕ

Као што је већ речено и царински систем Србије представља уређени систем правних правила која регулишу различите институте из области царина, царинске робе, царинске контроле, царинског надзора и др. Ово јединство института и прописа омогућава у царинском систему Србије одређену царинску заштиту домаће

производње, спровођење ефикаснијег царинског поступка и брже остваривање царинских права царинским обвезницима (Јеринић, 2008., стр. 147).

Два најважнија закона из области царина која обухватају све царинске институте и која на адекватан начин штите домаћу производњу су Закон о царинској тарифи и Царински закон.

Закон о царинској тарифи Србије је модеран закон којим се штити домаћа производња путем царинских стопа које чине његов садржај (Закон о царинској тарифи, Службени гласник РС, бр. 62/2005, 61/2007 и 5/2009.). Иако се Законом о царинској тарифи одређује дугорочна политика заштите домаће производње то не значи да се он неће мењати и прилагођавати новонасталим ситуацијама и потребама. Напротив, то ће се чинити увек онда када је то потребно. Царинска тарифа прописана нашим Законом је заправо усвојени међународни концепт царинске тарифе. Настала је на бази хармонизоване номенклатуре, прописане од стране Савета за царинску сарадњу у Бриселу. Међународну конвенцију о хармонизованом систему назива и шифарских ознака роба наша земља је ратификовала.

Наша Царинска тарифа је као што смо већ рекли донета на основу хармонизоване међународне царинске номенклатуре. Има 21 одељак и 97 глава. Царинске стопе у њој је одредила наша држава аутономно. Наравно да аутономија наше државе у одређивању царинских стопа није била потпуна јер је у време ратификовања Конвенције наша држава била стална чланица ГАТТ-а. То подразумева да је царинска заштита, као и распон царинских стопа морао бити одређен у складу са захтевима и правилима која су важила у ГАТТ-у. У важећој царинској тарифи наше земље ниво царинских стопа има одређени распон, а он износи од 0% до 30%. Ипак не треба заборавити да су царинске стопе само један од инструмената, а да у нашем царинском систему делују и други инструменти ванцаринске заштите, тако да се на робу која се увози наплаћује кад порез на додатну вредност, посебне дажбине за пољопривредне производе и др.

Царински закон Србије је други суштински закон за царински систем (Царински закон, Службени гласник РС, бр. 18/10). Овим законом регулисани су сва важна питања из области царина која омогућавају несметано и правилно функционисање царинског система. Њиме су регулисани следећи институти: царинско подручје, царински погранични појас, царинска роба, царинска линија, царински надзор, царински обвезник, царинска обавеза, ослобођења од плаћања царине, царинска основица, застарелост права на наплату

царине, царинење робе, привремени увоз и извоз роба, додатна царина, сезонска царинска стопа, преференцијална царинска стопа, царински контингент и др.

Наравно, да уз Царински закон постоји читав низ подзаконских аката донетих од страна надлежних органа. Сврха и улога тих аката је да омогуће пре свега ефикасно спровођење Царинског закона, као и да прописе из области царина прилагоде сталним променама привредног система, те да на тај начин омогуће што бољу и адекватнију царинску заштиту. Ти подзаконски акти доносе се у форми уредбе, одлуке, правилника и решења које доносе овлашћени органи. Њима се постиже ефикасније спровођење прописа и функционисање царинског система и царинског поступка. Наравно да се спровођење свих прописа одвија на царинском подручју наше земље.

Наш царински систем иако независтан није аутохтон. У њега су ратификацијом уграђене бројне међународне конвенције из области царина, како мултилатералне, тако и билатералне. Један број међународних конвенција ратификовала је Југославија, а Србија их прихватила, и наравно наставила са ратификацијом нових конвенција. Неке од важних мултилатералних конвенција за наш царински систем су: Царинска конвенција о привременом увозу комерцијалних друмских возила, Царинска конвенција о међународном превозу робе на основу карнета ТИР, Царинска конвенција о контејнерима, Конвенција о стварању међународне уније за објављивање царинских тарифа, Општи споразум о царинама и трговини (ГАТТ), Конвенција о стварању Савета за царинску сарадњу, Конвенција о царинској вредности робе, Царинска конвенција о карнетима ЕЦС за трговачке узорке, Царинска конвенција о карнету АТА за привремени увоз робе, Царинска конвенција о привременом увозу амбалаже, Конвенција о режиму пловидбе на Дунаву, као и много других конвенција.

Свакако да чињеница да је у наш царински систем уграђен велики број билатералних и мултилатералних конвенција указује на жељу да он буде адекватан и савремен. Даље укључивање у релевантне међународне организације само ће побољшати и увећати робну размену наше земље са иностранством, што ће опет позитивно утицати на развој и ефикасније функционисање нашег привредног система. Великим и брзим прихватањем међународних конвенција практично је омогућено да наш царински систем постане савремен царински систем, са савременом царинском регулативом. Та чињеница, као и чињеница да је наша земља укључена у велики број међународних организација говори да наш царински систем тежи да

буде модеран и ефикасан. Већина решења која су садржана у нашим основним законима из области царина је компатибилна са решењима која постоје у западним државама. Уосталом за чланство у Европској унији неопходно је извршити хармонизацију правне регулативе из области царина. С друге стране пак, савремени царински систем омогући ће још већу робну размену са иностранством, као и ефикаснији царински систем. Наш царински систем је *комбиновани царински систем*, што значи да поред низа аутономних решења садржи и бројна међународноправна решења која су прихваћена ратификацијом међународних уговора.

Дакле, анализа показује да је остварен добар напредак на пољу царинског законодавства. Новембра 2011. године, Влада Републике Србије донела је измене и допуне номенклатуре царинске тарифе, у циљу усклађивања са Комбинованом номенклатуром Европске уније за 2012. годину и распоредом либерализације Прелазног споразума (<http://www.carina.rs>, преузето 30.01.2013). Србија је повећала дажбинске олакшице за поштанске пошиљке у октобру 2011. године. Ипак, правила још увек нису потпуно усаглашена са правном тековином ЕУ. Потребно је донети Закон о царинској служби и унапредити поступак сврставања до нивоа стандарда ЕУ. Усвојени су закони о мерама царинске безбедности, укључујући и овлашћене економске оператере. Примена ових закона је нешто што предстоји. Усвојена је и Уредба о примени мера за заштиту права интелектуалне својине. Међутим, од Управе царина Србије (УЦС) се очекује да у потпуности искористи електронску размену података са носиоцима права интелектуалне својине. Потребно је утврдити адекватан законодавни оквир за културна добра. Остаје да се одредбе о контроли готовог новца ускладе са правном тековином ЕУ. Остварен је изванредан напредак у вези са административним и оперативним капацитетима. УЦС је наставила да побољшава своје административне капацитете у циљу делотворне примене царинских закона. Применила је поступке везане за интегритет царинских службеника и унапредила борбу против корупције. Накнадне контроле и системи анализе ризика су додатно ојачани усвајањем стратегије накнадне контроле, систематизацијом поступака и стварањем електронске базе података царинских преступника. Оснажена је ревизија, док је централна царинска Управа овлашћена да врши ревизију појединачних царинарница. Децембра 2011. године, Државна ревизорска институција је сачинила извештај о беспрекорној финансијској евиденцији УЦС за 2010. годину.

Царински поступци између Косова и Србије даље су стабилизовани од када су, у оквиру дијалога на релацији Београд-Приштина, усвојена два споразума, о царинским печатима и интегрисаном управљању границама. Ипак, ситуација је и даље компликована на прелазима 1 и 31, у смислу поступака које треба применити. Српска страна је, септембра 2012. године, потписала Протокол о интегрисаном управљању границом, који је потребно применити. У међувремену, административна граница између Србије и Косова остаје подложна илегалним активностима. За трговину робом између Србије и Косова и даље је задужено Специјално одељење Пореске управе Србије, а не царина. Ово укључује и већи део акцизне робе. Још увек нису уведени царински поступци којима се гарантује примена европских правних тековина на административној граници са Косовом.

Када је реч о царинском законодавству, српски закон је великим делом усаглашен са правним тековинама ЕУ. Царински закон који је усвојен марта 2010. године, у основи је усаглашен са Царинским законом ЕУ. Јануара 2011. године на снагу је ступила одговарајућа уредба. Комбинована номенклатура се примењује и правила о сврставању су углавном усклађена са правним тековинама ЕУ. Међутим, праксу сврставања, као и доношење одлука о обавезујућим обавештењима о сврставању робе још треба унапредити како би се достигли стандарде ЕУ.

У јуну 2011. године Србија је, такође, укинула административне царинске таксе за редовне активности, чиме је систем усаглашен са захтевима Прелазног споразума и правним тековинама ЕУ. Преференцијалне тарифне квоте се дневно обрађују кроз Информациони систем царинске службе (ИСЦС) по принципу „first-come, first-served“. У земљи се не примењују *erga omnes* тарифне квоте ни тарифни максимуми, а недостаје јој и аутоматизовани систем за прикупљање статистичких података. Потребно је усагласити систем аутономних суспензија и тарифних квота са прописима који се примењују у ЕУ.

Србија примењује преференцијална правила о пореклу робе и методе административне сарадње које у великој мери подражавају оне које ЕУ примењује у својим споразумима о слободној трговини. Такође, Србија примењује дијагоналну кумулацију са ЕУ и другим државама које припадају процесу стабилизације и придруживања ЕУ. Постоји и статус овлашћеног извозника. Србија има усаглашене прописе са прописима ЕУ о царинској вредности.

Национално законодавство о ослобођењу од плаћања дажбина је добро усклађено са правним тековинама ЕУ, али нека одступања и

даље постоје, нарочито код ослобођења од плаћања дажбина за опрему коју увозе путници или се она увози за њих или код новчаног лимита за ослобођење од дажбина и код стопа за поједностављене декларације. Србија има статус посматрача у Конвенцији о заједничком транзиту и намерава да јој приступи чим се за то стекну сви правни и технички услови. Управа царина треба да подстакне даљу примену поједностављених поступака у оквиру посебних овлашћења. Усвојени су закони о иницијативама које се односе на царинску безбедност, као и овлашћене привредне субјекте, али недостају подзаконски акти. Чини се да су системи за накнадне царинске контроле и анализу ризика били релативно успешни у протеклој години, али их је потребно више користити за систематско планирање и спровођење накнадних контрола. Капацитети за анализу ризика су, такође, спутани недовољно развијеним ИТ системом и непостојањем стратегије.

У складу са условима Прелазног споразума, Управа царина Србије (УЦС) је уложила напоре да достигне ниво заштите права интелектуалне својине који постоји у ЕУ. Значајно је појачала поступке контроле на граници, а сада би требало да додатно ојача делотворна средства за контролу њихове примене. Када су у питању прекурсори за дроге, Србија је успоставила систем обавештавања пре извоза, док за културна добра Србија тек треба да усвоји законске прописе и примењује контроле у складу са захтевима ЕУ.

Прописи који се односе на контролу новца не испуњавају захтеве законодавства ЕУ.

Када су у питању административни и оперативни капацитети, УЦС је константно јачала своје административне капацитет у циљу ефикасног спровођења царинских прописа. Добро је организована и спроводи поуздане процедуре и методе рада којима се надлежном особљу омогућава да у довољној мери спроводи царинске прописе и прописе о царинским питањима. Међутим, и даље има простора за побољшање. Недостаје функционална царинска лабораторија са одговарајућом опремом и потребно је ојачати целокупне оперативне капацитете како би се обезбедила даља примена прописа (нпр. о правима интелектуалне својине и безбедности). Потребно је побољшати сарадњу између Министарства финансија и УЦС. Године 2010. УЦС је у сарадњи са Светском царинском организацијом покренула пилот пројекат о јачању интегритета царинских службеника и интензивирању борбе против корупције. Међутим, потребно је уложити додатне напоре у областима као што су управљање канцеларијским пословањем, систем оцене радног учинка, етика и обуке. Такође, потребно је ојачати ревизорске

ресурсе и требало би омогућити централи Управе царина да врши ревизије.

У децембру 2010. године, УЦС је усвојила Пословну стратегију за период 2011-2015 (<http://www.carina.rs> преузето 30.01.2013). УЦС тренутно користи Информациони систем царинске службе (ИСЦС). Постоје планови да се ИСЦС споји са интегрисаном царинском тарифом ТАРИС. Иако се око 90% декларација подноси електронски, размена података о царинским формалностима се само делимично обрађује кроз ИТ систем. Уопштено говорећи, Србија је направила напредак у компјутеризацији царине и у будућности се планира међусобно повезивање са царинским ИТ системима ЕУ. Међутим, потребно је извршити додатну надоградњу царинских ИТ система. Србија је у априлу 2009. године приступила програму Царина 2013 и од тада редовно учествује у његовим активностима. Царински органи размењују информације са другим страним институцијама путем потписаних споразума о међународној сарадњи. Када је реч о олакшању трговине, УЦС је формализовала поступке за размену најава пре приспећа са суседним земљама. Наставило се са спровођењем Стратегије о интегрисаном управљању границом и Акционог плана (видети, такође, Поглавље 24 – Правда, слобода и безбедност).

Потребно је примењивати царинске поступке и формалности како би се обезбедила исправна примена правних тековина ЕУ и на административној линији између Косова и Србије, нарочито на капијама 1 и 31 са севером Косова. Недовољно вршење контрола, на административној линији, ствара ризик од појаве избегавања плаћања ПДВ, акцизних превара, нелегалне трговине и увоза уз избегавање плаћања царинских дажбина. Србија треба да спречи нелегалну трговину, а да при том поштује Косово као засебно царинско подручје. Биће неопходно проценити утицај измена прописа о повраћају ПДВ, који су у том смислу усвојени у септембру 2011. године, за нафту и нафтне деривате. Споразум о прихватању царинских косовских печата треба применити уз пуно поштовање правила ЦЕФТА.

ЗАКЉУЧАК

Царинско законодавство Србије је готово у потпуности усаглашено са правним тековинама ЕУ. Административни и оперативни капацитети Управе царина Србије су добри. Да би се суочиила са будућим изазовима, Управа Царина Србије ће морати да ојача свој рад, а нарочито да унапреди накнадне контроле које се

базирају на анализи ризика, да прошири примену поједностављених поступака за поуздане привредне субјекте, да убрза примену система управљања гаранцијама и унапреди међусобну повезаност и интероперабилност са ИТ системима ЕУ. Неопходно је увести царинске поступке који ће обезбедити правилну примену правних тековина ЕУ на административној линији са Косовом. Наиме, можемо закључити Србија је већ добро одмакла на путу усвајања правних тековина ЕУ и остаје посвећена реформама у области царине. Уколико настави да улаже напоре, Србија би требало да, у средњем року, достигне капацитете да испоштује услове правних тековина ЕУ у области царина.

ЛИТЕРАТУРА

1. Воехне, М. (2009), *Царинска тарифа хармонизовани систем*. Београд.
2. Јеринић, Д. (2008), *Царински систем Србије и основни институти*. Београдска пословна школа, Београд.
3. Ђирић-Димитријевић, Ј. & Јеремић, Н. (2012), Специфичности монетарне политике земаља у транзицији приликом прикључивања европској унији. *Економски погледи*, Економски факултет Приштина- К. Митровица, 1/2012., стр. 30-59.
4. Јеринић Д., Станковић А., & Радојичић С. (2011), *Царински систем и царинска политика*. Висока пословна школа струковних студија Блаце, Блаце.
5. Закон о царинској тарифи, *Службени гласник РС*, бр. 62/2005, 61/2007 и 5/2009.
6. Царински закон, *Службени гласник РС*, бр. 18/2010.
7. Закон о слободним зонама, *Службени гласник РС*, бр.62/2006.
8. <http://www.carina.rs/cyr/medjunarodnasaradnja/Stranice/EvropskeIntegracije.aspx>, преузето 30.01.2013.
9. <http://www.carina.rs/cyr/Dokumenti%20i%20obraci%20cirilica/PoslovnaStrategijaUCS.pdf>, преузето 30.01.2013.

Рад је примљен: 06.02.2013.

Рад је прихваћен за штампање: 20.03.2013.